

Nr 615.

Av herr **Adolfsson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 245, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område.

I Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen nr 245 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område förekomma på ett par viktiga punkter förslag, som icke kunna anses stå i överensstämmelse med den preliminära överenskommelse, som träffats mellan livsmedelskommissionen och jordbrukets organisationer och som ävenledes godkänts av Kungl. Maj:t den 21 april 1950. De åsyftade punkterna gälla dels Kungl. Maj:ts förslag till prisreglering för ägg, dels tillämpandet av den s. k. fyraprocentregeln.

Vad beträffar prisregleringen för ägg må först erinras om livsmedelskommissionens förslag, som innebar en sänkning av den nivå, vid vilken statliga stödåtgärder böra vidtagas, från 2 kronor per kg under nu innevarande produktionsår till 1: 80 kronor per kg under regleringsåret 1950/51. Den övre prisgränsen skulle bibehållas vid 3 kronor per kg till producer i södra Sverige. Kommissionens förslag innebar vidare rätt att tillfälligt höja den övre prisgränsen i den händelse att tillfällig knapphet, vilken icke kunde utjämnas genom import, skulle uppstå på den inhemska marknaden. Redan vid behandlingen i livsmedelskommissionens råd underströks från jordbruksrepresentanternas sida, att sänkningen av den undre prisgränsen från 2 kronor till 1: 80 kronor per kg med all sannolikhet skulle komma att medföra, att det genomsnittspris — 2: 30 kronor per kg — som i kalkylen räknats med för året 1950/51, icke kan uppnås, såvida icke den övre prisgränsen — 3 kronor per kg — finge överskridas, då så vore möjligt.

Jordbruksministern har (prop. nr 245 s. 78) anslutit sig till livsmedelskommissionens förslag — dock med den betydelsefulla avvikelser, att den undre prisgränsen eller bottenpriset, 1: 80 kronor per kg, skulle kunna ytterligare underskridas. Detta synes i realiteten helt enkelt innebära, att bottenpriset skulle kunna sättas ur funktion. Om jordbruksministerns förslag innebure, att större rörlighet i priserna på ägg skulle medges även i andra riktningen, så att jordbruket kunde tillgodoräkna sig högre priser än 3 kronor per kg, så snart marknaden tillåte detta, vore förslaget mera förståeligt. Så är emellertid icke fallet, enär jordbruksministern i fråga om den övre prisgränsen anslutit sig till livsmedelskommissionens förslag, enligt vilket priset kan få höjas till över 3 kronor per kg endast

om knapphet, som icke kan utjämnas genom import, skulle uppstå på den svenska marknaden.

Det är uppenbart, att en dylik förändring av grunderna för prisregleringen på en viss produkt med frångående av de grunder, som förutsatts vid prisöverenskommelsen, delvis undanrycker den grund, varpå överenskommelsen vilar. Det kan heller icke bortses från den speciella omständigheten, att den försämring i genomsnittspriset på ägg under regleringsåret 1950/51 i jämförelse med vad som förutsatts i jordbrukskalkylen för detta år, som kunde bli en följd av jordbruksministrernas förslag, i hög grad skulle drabba de mindre jordbruken, till vilka det egentliga jordbrukets äggproduktion i stor omfattning är koncentrerad. Det förefaller oss därför angeläget, antingen att prisgränserna på ägg för år 1950/51 fastställas i enlighet med livsmedelskommissionens förslag, eller — om avvikelse från detta skall göras — att äggproducenterna beredas oinskränkt möjlighet att tillgodoräkna sig de överpriser, som eventuellt kunna erhållas vid export eller på den inhemska marknaden.

Med anledning av den nyligen beslutade prishöjningen på kraftfoder vilja vi vidare framhålla önskvärdheten av att denna höjning — som vi för övrigt i produktionsreglerande syfte anse nödvändig — under nu innevarande produktionsår icke finge slå igenom i vad gäller råmaterial till hönsfoderblandningar. Det finns för tillfället, och så vitt nu kan bedömas under återstående del av produktionsåret, goda möjligheter till export av ägg till länder, som betala med hårdvaluta. En dylik export måste ur landets synpunkt anses angelägen, och det förefaller därför vara mindre befogat att under innevarande produktionsår höja priset å kraftfoder avsett för hönsfoderblandningarna. Foderkostnaden spelar relativt sett större roll inom äggproduktionen än inom annan animalieproduktion, och en tioprocentig prishöjning å foderblandningarna är därför ett högst märkbart ingrepp i förutsättningarna för produktionen. Det förefaller heller knappast, som om några större tekniska svårigheter skulle föreligga i fråga om möjligheterna att i prishänseende göra ett undantag för de kraftfodermängder, som användas till fabrikation av hönsfoderblandningar.

Vad beträffar tillämpandet av den s. k. fyraprocentsregeln i samband med kontrollberäkningen av jordbrukskalkylen under hösten vilja vi framhålla följande.

Fyraprocentsregeln har tillkommit i syfte att undvika prisjusteringar i efterhand, såvida skördeutfallet eller kostnadsutvecklingen icke medfört mera betydande ändringar i den utjämnade vårkalkylens resultat. Endast om höstkalkylen för det aktuella produktionsåret visat ett överskott eller underskott, motsvarande mera än 4 % av den utjämnade vårkalkylens intäktssumma, har omräkningen medfört prisjusteringar. Jordbruket står en självrisk men äger också rätt till en eventuell vinst. Anordningen måste

anses praktisk för alla parter, samtidigt som den kan sägas utgöra viss stimulans för jordbruket genom att förbättringar i produktionsresultatet, som kunna åstadkommas före kalkylomräkningen, till angiven gräns icke behöva resultera i sänkta priser. I årets prisöverenskommelse har som vanligt räknats med att fyraprocentsregeln — om så bleve aktuellt — skulle äga tillämpning. Livsmedelskommissionens uttalande, att regeln med stor sannolikhet icke kommer att bli tillämplig under nästkommande regleringsår, innebär icke någon rekommendation till avståndstagande från regelns tillämpande utan är blott en förmodan, att ett tillämpande icke blir aktuellt.

Jordbruksministerns uttalande (prop. nr 245, s. 72—73) innebär emellertid förslag till slopande av fyraprocentsregelns tillämpande för nästkommande regleringsår:

»Kommissionen har uttalat att överenskommelsen innebure, att den s. k. 4-procentsregeln med stor sannolikhet icke komme att bli tillämplig under nästkommande regleringsår. Rörande denna fråga vill jag framhålla, att spørgsmålet om tillämpning av sagda regel torde få upptagas vid sådana överläggningar, som jordbruket förbehållit sig att påkalla vid ett slopande eller en modifiering av den nuvarande stabiliseringspolitiken.

Det bör därvid bemärkas att det i händelse av svag skörd måste anses obilligt om jordbruket, samtidigt som inkomstförbättring för övriga samhällsgrupper vore att emotse, skulle få vidkännas den inkomstminskning, som skulle följa av regelns tillämpning. Å andra sidan torde det samhälls-ekonomiska läget, även om skörden skulle bli god, knappast medge att jordbruket utöver den compensation, som kan komma att utgå för en uppräknings av arbetskostnadsposten eller andra kostnadsökningar till följd av stabiliseringspolitikens upphörande eller modifiering, skulle erhålla ytterligare inkomsthöjning genom regelns tillämpning.»

Av ovanstående framgår, att jordbruksministern i år önskar göra fyraprocentsregelns tillämpande till en underhandlingsfråga, som skulle upptagas till behandling i samband med överläggningar efter eventuellt slopande eller modifiering av stabiliseringspolitiken. Trots att det för tillfället icke synes möjligt att göra några som helst slutledningar rörande den ekonomiska innebörden för jordbruket av ett dylikt tillvägagångssätt, vilja vi starkt understryka det principiellt oriktiga i ett frångående av fyraprocentsregeln. Regeln i fråga har tillämpats under en följd av år, och vid den mellan livsmedelskommissionen och jordbrukets representanter i år träffade uppgörelsen har från båda hållen förutsatts, att fyraprocentsregeln skall äga tillämpning. Det kan vidare knappast hävdas, att ett frångående av fyraprocentsregeln, vilket i sig innebär ett noggrannare reglerande av jordbrukspriserna än hittills, kan anses välbetänkt, då man numera på alla områden söker nå fram till en större frihet och minskad kontroll. Vi kunna alltså icke finna några bärande skäl för att på denna punkt frångå såväl tidigare gällande regler som den i år träffade prisöverenskommelsen, och

vi kunna icke anse att någon reell grund föreligger, som motiverar ett sammankopplande av överväganden rörande fyraprocentsregelns tillämpande med underhandlingar rörande kompensation till jordbruket för eventuella ökade kalkylmässiga arbetskostnader eller andra kostnadsökningar, som kunna uppkomma på grund av stabiliseringspolitikens upphörande eller modifiering. Det må i detta sammanhang även erinras om att den ordinarie omräkningen av jordbrukskalkylen och med anledning därav uppkommande eventuella åtgärder inträffa vid en tidpunkt, då det ännu icke torde vara möjligt att överblicka verkningarna av förändringar i stabiliseringspolitiken.

Med stöd av vad i det föregående anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta

att övre och undre gränserna för äggpris till producent under år 1950/51 fastställas enligt livsmedelskommissionens förslag, alltså med 1: 80 kronor per kg som lägsta och i allmänhet 3 kronor per kg som högsta pris, *eller* att producenterna, i den händelse riksdagen beslutar att bottenpriset skall tillåtas ligga lägre än 1: 80 kronor per kg, erhålla rätt att tillgodogöra sig de överpriser utöver 3 kronor per kg, som eventuellt temporärt kunna uttagas vid export eller på hemmamarknaden;

att höjningen av priset på kraftfoder under nu innevarande regleringsår icke tillåtes slå igenom i vad gäller de kraftfoderpartier, som ingå i hönsfoderblandningarna;

att den s. k. fyraprocentsregeln i samband med omräkningen av jordbrukskalkylen under hösten 1950 skall tillämpas på sätt som hittills skett och som förutsatts i årets prisöverenskommelse för regleringsåret 1950/51.

Stockholm den 17 maj 1950.

Holger Adolfsson.

David Boman
i Stafsund.

Gustaf Svensson
i Vä.

Per Persson,
Norrby.

Nils Jönsson
i Rosshol.

Sven J. Vigelsbo.